

Dušica Kunaver
**SLOVENSKA
IDENTITETA
IN DANAŠNJA
MLADINA**

201-204

DUŠICA KUNAVER
MESESNELOVA 8
SI-1210 LJUBLJANA-ŠENTVID

Že več kot dvajset let predavam o slovenskem ljudskem izročilu otrokom, njihovim staršem in učiteljem, od vrtcev do osnovnih in srednjih šol. Predavam tudi po domovih za starejše, zato sem si v teh letih ustvarila neko primerjavo o narodni zavesti od najmlajšega do najstarejšega rodu. Narodno zavest bi lahko imenovali tudi ljubezen do domovine ali pa narodna identiteta.

Ob misli na slovensko identiteto bi se morali najprej zamisliti v kakšnem zgodovinskem trenutku smo v današnjih dneh. Po tisoč letih smo Slovenci dobili svojo državo. Od karantanskih časov smo sanjali o njej. Pravkar nam dorašča prvi rod, ki se je rodil v svobodni neodvisni državi. Naši današnji sedemnajstletniki postajajo polnoletni. Istočasno, ko današnji mladeniči in mladenke vstopajo v svoje osemnajsto - polnoletno leto, od nas odhajajo osemdeset-, devetdesetletniki, zadnji rod starosvetne slovenske vasi. Zadnji so, ki so še kosili s koso, želi s srpom in mlatili s cepci. Čez deset, petnajst let bo živega ljudskega izročila v naši deželi konec.

Istočasno, ko nam s temi zadnjimi žanjci, kosci in mlatiči umira starosvetna slovenska vas, ki je edina zaslužna, da smo se kot narod ohranili, nastopa še tretji pomembni oblikovalec sedanjega zgodovinskega trenutka: globalizacija. Vstopamo v Evropo in v svet, v veliko globalizacijsko reko, ki kot tank vozi po svetu in poskuša svet spraviti na isti imenovalc.

Evropa se temu valu dokaj zavestno upira in evropski narodi se dobro zavedajo samega sebe. Niso pripravljene stopiti v talilni lonc ameriškega tipa. Evropa danes hoče ohranjati identiteto posameznih narodov, zato je povsod po Evropi čutiti misel: mi Francozi, mi Estonci, mi Finci, mi Irci .

.To isto pričakujejo tudi od nas. Evropa nas ves čas opozarja, da smo nerazpoznavni. Čudno - nerazpoznavni! Narod, ki je po tisoč letih tujega gospodstva ohranil stotine šeg, desettisoče pesmi, desettisoče pripovedi, rekov, pregovorov, narod z znanjem o ljudskih obrteh, ki s svojo dovršenostjo dosegajo svetovno raven - nerazpoznaven! Pa vendar imajo tujci prav. Nerazpoznavni smo vedno bolj in bolj, vedno bolj izgubljammo svoj lastni obraz, in kar je najhuje, mladini ne dajemo ljubezni do domače zemlje. Šolski učni načrti so že skoraj povsem >očiščeni< domačih vsebin in naša mladina nima znanja o domači zemlji. Ne ljubiš - česar ne poznaš! - trdi stara modrost. Mladina zato ni nič kriva, da nima tega, česar ji nismo dali. Ne le, da mladina ne pozna in ne ljubi domačih vrednot. Prvi rod, ki je zrasel v svobodni domovini celo podcenjuje vse, kar je domače. Naši mladeniči in mladenke nočejo poslušati >goveje< glasbe. Sram jih je obleči domačo nošo, ne vedo, kdo je bil Peter Klepec, še nikdar niso slišali za Miklovo Zalo. Znanja o domovini in ljubezni do domovine naša mladina danes pač ne dobiva. Vsa čast izjemam!

Ko sem se leta 1987 upokojila kot profesorica angleščine, sem se odločila, da bom začela izdajati knjige in predavati o vsem tistem, kar sem v času svojega

učiteljevanja pogrešala v učnih programih, pri svojih učencih in dijakih pa naletela na pristržne odmeve. Spomini na nepozabne ure, ko so mladi brez diha poslušali pripovedi o Zlatorogu, o cerkniškem povodnem možu, o blejskih vilah ... so mi dali dovolj moči, da sedaj že dvajset let izdajam knjige o narodopisnih vsebinah, predavam, vodim kulturne dneve itd. Ob tem delu sem si nabrala čudovito lepe spomine na kolege učitelje, učence, dijake razna društva, ki si iskreno prizadevajo za ohranjanje naših domačih vrednot, pri tem pa sem si nabrala tudi vrsto grenkih spoznanj:

Vprašanje četrtošolke v osnovni šoli: Kaj pomeni >priden deklič<? Pojasnilo >ful kul girl< je slovenski deklič razumel! Mnogo ljubljanskih osnovnošolcev ne zna zapeti pesmi Na planincih! O tem sem se prepričala ob kulturnih dnevih.

V prvem razredu ene od ljubljanskih gimnazij sta domačo nalogo: napiši besedilo dveh slovenskih ljudskih pesmi - znala napisati le dva dijaka.

Na vprašanje učitelja angleščine v osmem razredu - Kam bi peljal angleškega prijatelja, če bi te obiskal v Ljubljani? - so vsi učenci, razen štirih, odgovorili: V City park!

Skupina dijakov je na poletnem tečaju angleščine v Londonu na uvodnem večeru svojim evropskim vrstnikom predstavila Slovenijo s pesmijo My bonie is over the ocean!

- Besede osmošolca v testu: Ko boste vi, stari, pomrli, bo z vami umrla slovenska pesem. Mi, mladi, je ne maramo več!

Ta fant je povedal resnico. Ko bomo mi, stari, pomrli, bo z nami umrla domača pesem. Morda je to preveč črna napoved, pa vendar. Ko pridem v kak dom za starejše občane, med pripovedovanjem o šegah zapojemo domače pesmi. Starci na vozičkih nenadoma postanejo mladi fantje in dekleta in pojemo tako, da šipe žvenketajo. Ko pa pridem med mladino in poskušam s petjem, je le malo šol v Sloveniji, kjer se mladeniči in mladenke ne bi v zadregi spogledovali med seboj, češ kaj pa je sedaj to, pa ja ne bomo peli slovenske pesmi!? Razživijo se le ob tuji glasbi - bum, bum, bum.

Tega seveda niso krivi mladi. Šola vztrajno meče iz učnih načrtov vse, kar je lepega: lep opis, lepo vedenje, domače pesmi, domače pripovedi, izlete v naravo ... Mladina zato izgublja stare slovenske vrednote, to so, veselje do dela, vedrost, samozavest, poštenost, darežljivost, ljubezen do domače grude, medsebojno sodelovanje. Nekoč je vsa vas skupaj žela na eni njivi in kosila travo na enem travniku, zvečer pa se je vsa vas po veselem likofu zavrtila v veseli pesmi in plesu. Danes mladi med seboj postajajo tekmeci, kar prav gotovo ne vodi ne v njihovo srečo in še manj v sodelovanje, ki ga bodo nekega dne kljub vsemu potrebovali na svojem delovnem mestu. Danes je že skoraj vsako delovno mesto tako ali drugače vpeto v evropski prostor, zato potrebujemo

tudi samozavest in predvsem zavest, da vstopamo v evropsko družino narodov kot narod z bogato kulturno dediščino.

Evropa nas ima za nerazpoznavne. To je neverjetno! Če bi Evropa želela videti Evropo, naj jo pride k nam pogledat! Evropa je bila vendar pred tisočletji en sam kulturni in jezikovni prostor. Vrsta prastarih šeg iz indoevropskih časov je pri nas še danes živa. V Podkorenu poznajo pehtro babo - starko Zimo, na Ptujskem polju se vsako leto znova iz pradavnine priziblje stari strašni kurent, borec z Zimo. V Belo Krajino še danes prinese pomlad pogansko božanstvo, ki se danes imenuje zeleni Jurij. Staro sončno božanstvo, Kresnika, pri nas še danes pozdravljajo kresovi v kresni noči.

Zavedati se moramo, da imamo ravno tu, v kulturni dediščini in v naravnih lepotah neizmerne gospodarske možnosti, predvsem v turizmu. Upajmo, da bomo to spoznali in še pravočasno obrnili jadra v domače vode.